

HATAY'IN REYHANLI İLÇESİNDE 11.05.2013 TARİHİNDE MEYDANA GELEN PATLAMALAR SONUCU ÇOK SAYIDA İNSANIN HAYATINI KAYBETMESİNE İLİŞKİN VAKA ÖN İNCELEME RAPORU

HAZIRLAYANLAR

MAZLUMDER Genel Yönetim Kurulu Üyeleri

GİRİŞ:

Heyetimiz, 11.05.2013 tarihinde, Hatay'ın Reyhanlı ilçesinde meydana gelen patlamalar sonucunda oluşan kayıpları ve olay sonrasında yaşananları tespit etmek ve raporlamak amacıyla 13.05.2013 tarihinde oluşturulmuştur.

Raporda yer alan bilgiler ve kanaatler, olayın meydana geldiği Reyhanlı ilçesinde yaşayan kişiler ve heyetin gözlemleri sonucunda oluşmuş olup güvenlik gerekçesiyle görüşülen kişilerin isimlerine yer verilmemiştir.

YAPILAN GÖRÜŞMELER:

Türk ve Arap vatandaşlar
Suriyeli vatandaşlar
Reyhanlı Devlet Hastanesi yetkilileri

OLAY YERİ (REYHANLI İLÇESİ) HAKINDA GENEL BİLGİLER

Reyhanlı Suriye Sınırında yer alan ve Suriye krizi öncesinde nüfusu 60 bin olan bir ilçedir. Genellikle Arap olan Reyhanlıların tamamı Sünni mezhebindedir. Aşiret yapısının hâkim olduğu Reyhanlı ilçesinde, tarım ve sınır ticareti en önemli geçim kaynağıdır. Özellikle Suriye'nin Halep kentinde yoğun çatışmaların yaşanması sonrasında Suriyelilerin yoğun olarak göç ettiği bölgelerin başında Reyhanlı gelmektedir. Şu an itibarıyla Reyhanlı ilçe merkezinde 50 bin civarında Suriyeli kiralık evlerde, 50 bin Suriyeli ise Reyhanlı civarındaki köy, kasaba sınır boyu veya Suriye sınırı tarafında oluşturulan Atme kampında yaşamaktadır. Reyhanlı'da mülteci kampı bulunmamaktadır. Suriye tarafında oluşturulan tampon bölgede (Atme) kamplar mevcuttur. Reyhanlı'da 30 civarında ulusal ve uluslararası yardım kuruluşunun (Kanada, Fransa, Arabistan, Katar, Kuveyt, İngiltere, ABD... gibi ülkelerin büroları da mevcuttur.) büroları, depoları ve çalışma alanları mevcuttur. Yardım kuruluşları birbirinden bağımsız olarak çalışmaktadır. Suriyelilere ait olduğu tespit edilen yardım amaçlı çalışan 52 dernek veya vakıf kurulmuştur. Ulusal ve uluslararası yardım kuruluşları, Suriyelilere yardım yaptığında Suriyelilere ait bu vakıf ve derneklerle birlikte çalışmaktadır. Gerek sığınmacı statüsünde yer alan Suriyelilere, gerekse Suriye'nin içerisine yapılan yardımlar, genellikle Reyhanlı esnafından tedarik edilmektedir. Reyhanlı esnafı ve sınır ticareti yapanlar bu durumdan ekonomik olarak faydalanmaktadır.

OLAY ÖNCESİNDE YAŞANANLAR

11 Şubat 2013 tarihinde Reyhanlı-Cilvegözü sınır kapısında bombalı araçların patlatılması sonrasında sınırda güvenlik yetersizliği veya zaafı gündeme gelmiş, sonrasında ise Sınır kapısında kontroller ve geçişler sıkılaştırılmıştır. Cilvegözü sınır kapısının Suriye tarafı, Suriyeli muhaliflerden ÖSO birliklerinin kontrolündedir.

06 Mayıs 2013 tarihinde, Reyhanlı ilçe merkezinde bulunan bir bakkal dükkânında, Suriyeli bir aile ile Reyhanlılılar arasında para ödeme gerekçesiyle kavga meydana gelmiş, sonrasında ise Suriyelilerin Türk bayrağını yaktıkları iddiasıyla provoke olan bir grup Reyhanlılı genç, gördükleri Suriyelileri darp etmiş, Suriye plakalı 50 civarında aracın camlarını kırıp tahrip etmişlerdir. Suriyeliler meydana gelen bu olay nedeniyle 06 Mayıs 2013 tarihinden itibaren çok acil olmadıkça çarşı pazara çıkmamış, arabalarını ya saklamış ya da ilçe merkezi dışına çıkarmışlardır.

OLAY ÖZETİ

11 Mayıs 2013 tarihinde Reyhanlı İlçe merkezinde, saat 13.55 sularında, iki farklı noktada 15 dakika ara ile tahrip gücü çok yüksek iki araçla bombalı saldırı gerçekleştirilmiştir.

- Resmi hastane kayıtlarına göre saldırıda 50 kişi hayatını kaybetmiş, 20'si ağır olmak üzere 50 kişinin de tedavileri hastanede devam etmektedir.

- Ölen 44 kişinin kimlik tespit çalışmaları bitmiş ve defin işlemleri gerçekleştirilmiş, 6 cesedin aşırı yanma ve parçalanma nedeniyle kimlikleri tespit edilemediğinden, adli tıp kurumuna gönderilmiştir.

- Yakınları kayıp olan ailelerden, (13 Mayıs itibariyle) kan örnekleri alınmış ve gerekli işlemler başlatılmıştır. Ölen 50 kişiden 4'ünün Suriyelilere ait olduğu tespit edilmiştir. Yaralıların ise 6'sının Suriyeli olduğu tespit edilmiştir.

- Ölen Suriyelilerden birinin patlama sonrası Reyhanlılıların saldırması ile linç edildiği (Ayhan Altıntaş'ın bu kişileri engellemeye çalışırken bıçaklandığı) söylenmektedir. Ancak linç edilen Suriyelinin patlama nedeniyle öldüğü şeklinde kayıtlara geçtiği iddia edilmektedir.

- Bombaların patlaması ile birlikte Reyhanlı ilçe merkezinden kalabalık bir grup (bu kişilerin aşırı milliyetçi/ulusalcı partilere mensup fanatikler oldukları söylenmektedir) her gördüğü Suriyelilere saldırmış darp etmiş, linç girişimlerinde bulunmuşlardır. Suriye ve yabancı plakalı araçlara saldırılmış ve zararlar verilmiştir.

- 06 Mayıs 2013 tarihinde yaşanan olaylar nedeniyle evlerinden çıkamayan ve çarşı pazara gidemeyen Suriyelilerin, 11 Mayıs 2013 tarihindeki bombalı patlama sonrasında kendilerine yönelik saldırıların artması nedeniyle bir kısmı Reyhanlı'yı terk etmek zorunda kalmış diğer bir kısmı ise evlerine saklanmak zorunda kalmışlardır.

- Yaralı olduğu halde korkudan hastaneye gidemeyen, evden çıkamayan bazı Suriyelilerin tedavileri gizlice gece vakitlerinde bazı gönüllüler tarafından yapılmaya çalışılmaktadır. Güvenlik gerekçesi ile dışarı çıkamadığı için, ekmek ve temel gıda ihtiyaçlarını karşılayamayan Suriyeli ailelere, Suriyeli akrabaları veya komşuların çocukları aracılığıyla yardım edilmeye çalışılmaktadır.

TESPİTLER VE ÖNERİLER;

- 13 Mayıs itibariyle patlamanın 3. günü olmasına rağmen henüz patlama alanında ciddi bir onarım faaliyeti gözlemlenmemiştir. Kırık camlar takılmamış, enkaz kaldırılmamış, tahrip olan binalar üzerinde bir çalışma yapılmamıştır. Patlamanın izleri halen devam etmekte, bu da, halkın yaşadığı travmanın canlı kalmasına ve provoke edilmesine zemin hazırlamaktadır.

- 13 Mayıs 2013 tarihinde gerçekleşen patlama sonrasında, kışkırtıcı ve tahrik edici Reyhanlılı bir grup oluşmuş, her gördükleri Suriyeliye saldıran darp edip linç girişiminde bulunan ve Suriye plakalı araçları tahrip eden davranışlar sergilemişlerdir. Suriyelilerin yaşadığı binalara topluca gidilmiş birçok ev yakılmaya çalışılmış, ele geçirilen kişiler darp edilmişlerdir. Aşırı milliyetçi/ulusalcı eğilimlere sahip partilere mensup fanatiklerinden olduğu söylenen ve her geçen gün sayıları artmakta olan bu gurup, yaşanan gelişmelerden Suriyelileri sorumlu tutmakta, Reyhanlı ilçe merkezinde devriye gezerek sıklıkla yol kesmekte, Suriyeli veya Suriye vatandaşı olduğunu zannettikleri kişileri linç etmeye çalışmaktadırlar. Patlama sonrasında, Reyhanlı ilçe merkezinde yüzlerce çevik kuvvet, özel hareket elemanları dikkat çekmekte, ancak bu süreçler, onların tanıklığında gerçekleşmekte, polisler bu olaylara seyirci kalmaktadır. Nitekim heyetimiz olay yerine giderken, Reyhanlı girişinde bu gurup tarafından yolu kesilmiş, uzun süren ikna çabası sonucunda yola devam etmemize "izin verilmiş", orada bulunan polisler, bu olaya seyirci kalmakla yetinmişlerdir. Geçişimizden yaklaşık yarım saat sonrasında, yolumuzun kesildiği yerde, yine aynı guruplar tarafından, dilsiz olduğu için kendini ifade edemeyen Reyhanlılı bir Türkiye vatandaşı, Suriyeli sanılarak linç edilmeye çalışılmış, kendisini tanıyan vatandaşların araya girerek şahsın kimliğini belirtmeleri sonucu hastaneye kaldırılması mümkün olabilmektedir.

- Yaklaşık 50 bin Suriyeli korkudan evinden çıkamamakta acil ihtiyaçlarını karşılayamamaktadır. Hasta olanlar tedavi olmak için hastaneye gidememektedir.

- Yardım kuruluşları, patlama sonrası faaliyetlerini durdurmuş, ne şehir içine, ne de Suriye'ye yardım gönderememektedirler. Bürolar kapalı tutulmakta saldırı tehdidi dolayısıyla çalışma yapılamamaktadır.

- Patlama sonrası Cilvegözü sınır kapısından giriş ve çıkışlar bir hafta süresince kapalı kalacağı bildirilmiş, dolayısıyla Suriye içine resmi yardımlar yapılamamaktadır.

- Reyhanlı İlçesinin mevcut 60 bin nüfusuna 100 bin Suriyeli eklenmesine rağmen, resmi kurumlarda personel sayısı arttırılmadığı gibi azaltılmış, özellikle hastanelerde oluşan aşırı yığılmalar yatak ve doktor eksikliği, Reyhanlılı vatandaşları mağdur emekte olup, aynı zamanda bu vatandaşlarda, yaşadıkları mağduriyetin nedenlerinin, Suriyelilerin varlığından kaynaklandığı kanaati oluşturmaktadır. Dolayısıyla Suriyelilere yapılan yardım veya ödemeler ise Reyhanlılı halk üzerinde olumsuz etki bırakmaktadır.

- Olayların öncesinde Reyhanlı ilçesi ve çevresinde birçok Türkiyeli erkeğin gerek eşlerinden ayrılarak, gerekse de ikinci eş olarak seçtikleri Suriyeli kadınlarla evlenmesi, Reyhanlı halkının, özellikle de kadınların Suriyelilere yönelik olumsuz kanaatlerini pekiştirmiştir.

- Yardım kuruluşlarının Suriye'ye yardım faaliyetleri organize etmesi, Suriye'ye gidip gelenlerin kolayca geçiş yapabilmesi, kaçak sınır ticareti yapanların kolaylıkla çalışması, sınırın belirli noktalarında geçiş bölgeleri oluşmuştur. Sınırın bazı noktalarından araçlar geçebilmekte, tır ile sevkiyat yapılabilmektedir. Bu durum sınır güvenliği açısından tehdit oluşturmakta ve her türlü kullanıma açık hale getirmektedir. Bu sınır noktaları; Atme (tırla bile geçilmektedir), Kar beyaz, Güveççi, Hacıpaşa noktalarıdır.

- Reyhanlı ve çevresinde faaliyet gösteren çok sayıda istihbarat servisleri olduğu, bunların, Suriyelilerle irtibatlı oldukları ve yönlendirdikleri belirtilmektedir. İlave olarak birçok uluslararası kuruluşun proje yürütmek gerekçesiyle bölgede istihbarat çalışması yaptığı iddia edilmektedir. Katar, Kuveyt, Arabistan, Bahreyn, Fransa, İngiltere, Hollanda, ABD, Almanya gibi ülkelerden resmi yetkililerin sık sık bölgeye geldiği ve sivil toplum örgütleri, kanaat önderleri ve birçok kişi ve kişilerle görüştükleri bilinmektedir. Gazeteci sıfatıyla birçok yabancıların devamlı olarak bölgede olduğu Suriye'ye kaçak yollarla sınırdan geçtikleri ve muhaliflerle irtibatlı oldukları iddia edilmektedir.

- Herkesin, herkesi Baas Rejimi taraftarı, ya da karşıtı olarak yaftalayabilecekleri bir kaos ortamı söz konusu olup, il ve ilçede görev yapan bürokratların, bu durum karşısında pasif kaldıkları gözlemlenmiş, hükümetin bir an önce duruma müdahil olarak, Cilvegözü Sınır kapısında, Jandarma ve Emniyet güçlerinde, adli makamlarda, kamplarda, hastanelerde, Kaymakamlık 'ta ve Valilikte bu meselenin ehemmiyetini kavramış amir ve memurları görevlendirmesi, böylece yaşanabilecek olayların önüne geçilmesi gerekmektedir.

- Reyhanlı'da yaşananların bir süre sonra Antakya merkezde veya Alevi vatandaşların yaşadığı Harbiye, Samandağı gibi beldelerde yaşanabileceği iddiaları çok sık dile getirilmekte hatta "her gün falanca yerde bir bomba yüklü bir araç ele geçirildi" dedikoduları özellikle sosyal medya aracılığıyla yayılmaktadır.

- Reyhanlı'da her sokakta bir taziye çadırı kurulmuş durumdadır. Fanatik, saldırgan gruplar taziye çadırlarını ziyaret ederek propaganda yapmakta ve taraftar sayılarını her geçen dakika arttırmaktadırlar. Taziye süresinin bitmesi ile intikam alınacağı bu fanatik gruplar tarafından dillendirilmektedir. Reyhanlı'da her geçen gün güçlenen aşiret destekli fanatik gruplara derhal müdahale edilmeli, böylece, Suriyeli vatandaşlar içinde buldukları sıkıntılı bekleyişten kurtarılmalıdır.

- Suriyelilerin varlığından ekonomik olarak faydalanan ve gelir elde eden büyük bir esnaf ve tüccar kesimi mevcuttur. Fanatik grupların çabaları Suriyelileri ve yardım kuruluşlarını Reyhanlı'dan uzaklaştıracak boyuta ulaştığı takdirde, bu durumun, Reyhanlıları kendi aralarında çatışacak duruma getirebilmesi riski mevcuttur.

- Bazı Haber sitelerinin, Ortadoğu uzmanlarının, STK temsilcilerinin, cemaat önderlerinin, yazar ve çizerlerin, Suriye sorununu mezhep ve mezhep taraftarlığı ifadelerini kullanarak çözümlenmeye çalışmaları, Hatay'ı çözümsüzlüğe, kaosa ve mezhep kavgasına doğru sürükleyeceği kesindir. Suriye konusunda bir şeyler söyleyen veya bir eylem ortaya koyan herkesin ya Esad taraftarı ya da "selefi terörist" damgası yemesi çok basit bir çözümlenmedir. Muhalefetle ilgili eleştirel her ifade kullanımı Şebbiha, Suriyeli mültecilere yardımcı olmaya çalışan herkesi selefi terörist ilan eden yaklaşımlar Hatay'da fanatik sayısını arttırmaktan başka bir işe yaramamaktadır.

